తేనెపట్టు

కళాప్రచారక సమితి ప్రచురములకు

అనుబంధము ౧

("తేనెపట్టు" "పాలవెల్లి"కి తోఁబుట్టువు)

మండపాక పార్వతీశ్వర శాస్త్రి,

"పాలవెల్లి" గ్రంథకర్త.

పాలవెల్లి	తేనెపట్టు
వెల 0—8—0	వెల 0—8—0

ఈ రెండును ఏకకాలమున కోరు వారికి 12 అణాలకే యివ్వబడును.

పోస్టేజిలు ప్రత్యేకము.

కొలది ప్రతులే ముద్రింపబడినవి.

కళాపరిచారక సమితి ప్రచురముల
నన్నింటిని గైకొనుచున్న వారికి
పాలవెల్లియు తేనెపట్టును
ఒక్కొక్కటికి ఆరు అణాలు చొ॥
యివ్వబడును.

ముద్రాపకుండును
ప్రకాశకుండును
దేవరాజు
వేంకట కృష్ణారావు,
బరంపురం, [గంజాం.]

వేగుంజుక్క ముద్రణాలయము
బరంపురం,
(గంజాం.)

కొత్త కథ.

ఇది క్రొత్తకథ — కళాప్రచారక సమితివారి మొదటి ప్రచురమగు సంజయుని రాయబారమునకు ఇది అనుబంధము. ప్రాంతికఖ్యాతమైన పాలపల్లి మహావిద్వాంసుల యామోదమును, మహారాజుల యాదరణమును బడసినది. ఈ క్రొత్తకథ యెట్లు రుచించునో చూడవలసి యున్నది.

ఏది యెట్లున్నను తేనెపట్టు లోకమున కానందము కలిగింపక పోదను విశ్వాసము మాత్రము కలదు.

ఇది అనుబంధగ్రంథము కావున, ఆంధ్రమహాజనులతోడ శాశ్వతమైన యనుబంధమును బ్రతీక్షించుచున్నది.

బరంపురం,
1—12—'33.

మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి,
అధ్యక్షుండు.
కళాప్రచారక సమితి.

"వేగుంజుక్క" ముద్రాలయమునకును
వేగుంజుక్క "గ్రంథమాల" కును
లేశమును సంబంధము లేదు.
వేగుంజుక్క "గ్రంథమాల" కును నాకును
1925 నుండియు
ఎట్టి సంబంధమును లేదు.
దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు,
కార్యదర్శి.
క ళా ప్ర చా ర క స మి తి
బరంపురం,
(గంజాం.)

గీ॥ ప్రబల భల్లుకనఖభల్లభయదమథన
శిథిల మధుకోశ విసర విశీర్ణమక్షి
కాంతరాంతరదంతురితాతపమునఁ
బుడమి తిలతండులన్యాయమున వెలుంగు.

— అల్లసాని —

తేనెపట్టు

నేను

తేఁటిబిడ్డను నేను; ... ...
తేనెపట్టిల్లి
కాలముఁ గోల్పించుటే కులవృత్తి మాకు.

దారి తెన్నులు లేని, దరిదాపులేని,
యడవిలోఁ గాఁపురం బలవడు మాకు —
పెక్కు ఋతువులందుఁ బెంపొందుచున్న
తఃముకల్మినిఁ జెట్లు తమకింపుగాఁగ,
లోకాని కింపుగా, లోకనాథునకు
నింపుగాఁ బూచి యర్పించినపూలు, —
రంగురంగులపూలు, రాణించుపూలు —
చెట్టు చెట్టుకుఁబోయి, చెలిమి కావించి,
యాపూవులనుఁజూచి, యానందమిూఱఁ,
దేనియ సమకూర్చి, తేఁకువఁ జేర్చి,
యొక్క తావుకుఁ జేర్చి, యోపికఁదార్చి,
పట్టుగాఁ నల్లి, యీశ్వరుప్రీతిగాఁగ,

తే నె ప ట్టు

లోకాని కర్పించి, లోకంపు సేవఁ
గులముఁబోషించు మాట కులవృత్తి మాకు.
తాతలు, తండ్రులు, తండ్రితాతలుగఁ
దరతరంబులనుండి, తప్పకేప్పుడును
నీకులవృత్తి జీవించుచున్నాము.
కాలభేదాన, దేశాలభేదాన,
నించుకించుక క్రొత్త యేర్పడునేమొ,—
కాని, తొల్లింటిదేయాను మాత్రోవ.
బలముచాలక, తపోబలముచాలకయుఁ,
బెద్దత్రోవలఁబోవఁ బెద్దలరీతి
నేర్పసాలదు గాని, మాశ్వేట్లికలుగఁ
గులవృత్తిఁ జీవింపఁ దలఁచువారలకు!
రంగురంగులపూల, రాణించుపూల,
చెలిమిసేయుట ప్రేమకలిమియే కాని,
రంగులు మాకేల, రాణ మాకేల,
రంగురాణాల మించి రాజిల్లుచున్న
యమృతమంతయుఁగూర్చి యమరించుచుంట
యుగ్గుతోఁబోసిన యుచితంపువిద్య.
మప్పితంబదిలేక, మర్యాదలేక,
ఊఁ యన్న, ఆఁ యన్న, నులికి, పైఁబడుచు
నేడ్చుచుఁ గఱచుచు, నేవలం గనము.
కందురీఁగలపుట్ట గాదు మాపట్టు—

పంజరంబున నుండి, పైవారు తమకుఁ
జెప్పినచదువుల నొప్పఁజెప్పెడును,
స్వార్థంబు, పరమార్థ మరయఁగాలేని
చిలుకలు గావు మాకొంటమున వారు.

*　　*　　*　　*

*　　*　　*　　*

బిడ్డలఁ బెంచెడు విధులు గైకొనని
పాటుమంగేదుము బాలులాడుదును,
నిల్లువాకిలి లేక యేఁడనోతిరుగు
పరభృతంబులుగారు పరగ మావారు.
అడవులఁ గాలిచెట్లు లన్నియు వెదకి,
పూవుపూవునఁ జేరి, పొదలు తేనియను
గ్రహియించి, దాని సంగ్రహముగావించి,
యూర్ధ్వగార్భ్యముగా నీలోకసేవ
చేసి, మెప్పొందుటే చిరవృత్తిమాకు.
ఎండెండఁ దిరిగిన, నెందఁబోయినను,
నింటిపట్టుకుఁ జేరి, యింపుగా నుండు
మెప్పుడు బిడ్డలకు మాయింటి విద్యలను
నేర్పినంతకు నేర్పి, తీర్చిదిద్దెదము.
పెద్దలేగిన త్రోవ విడనాడలేము
కొత్తత్రోవం బోవఁ గోరమెన్నఁడును
భానసేయుడఁ దహాంధానసే యానుఁడు—

తేనెపట్టు

ఏమన్న ననుఁడు మాకేల యీచింత?—

* * *

కులవృత్తి విడలేక, కూర్మి మీఱంగ
నీ తేనెపట్టిల్లి, యిందు నిల్చితిని.
కడుఁజిన్న దంచుఁ జీకాకునొందకుఁడు.
కలఁడిందుఁ దేని—
యీపలుకు నిక్కంబు—
తారతమ్యము లెంచఁ దరమె నాకోఁటి
ఎక్కువతక్కువ లేల లెక్కింప?
కూర్చుటమాపని; కులవిద్య యిదియు—
అనుభవించుటమీకుఁ బని—
మీకుమాకు
నన్యోన్యబాంధవం బమరునీరీతి—
తేనెద్రావుఁడు మీరు తృప్తిదీరంగ,
మమ్ముదీవింపుఁడు, మము మననింపు—
మాపెద్దలేగిన మంచిత్రోవలనె
మాబిడ్డలందఱు మఱిమఱిఁబోయి
మాకు, లోకానికి, మీకు, దేవునకు,
నానందమొనగూర్చు నట్లు నిత్యంబు
మమ్ముదీవింపుఁడు మహాత్ములార, !
మము మననింపు, ప్రేమనిధానులార !

* * * *

స్వాగతము

దారిద్ర్యదేవతా, ధర్మస్వరూప,
స్వాగతం బిది నీకు స్వాగతంబయ్య ;
పరమమిత్రుండ వీవు పండితావళికిఁ,
గవుల కాప్తుండవై కాఁపులున్నావు ;
రమ్ము నాయింటికి, రమ్ము నాకడకు,
స్వాగతం బిదెనీకు స్వాగతంబయ్య ;
స్వర్ణపాత్రంబునఁ బాయసాన్నంబు
కడుపారఁ దిన్నట్టి కవిసార్వభౌముఁ
డంతాన నీమైత్రి యలవడికాదె,
ముక్తికాంతాకరంబు గ్రహింపఁగల్గె;
భక్తుఁడై కవియయు ప్రబలుపోతన్న
ప్రభులయాహ్వానంబుపై నాశవిడిచి,
నిన్నిలువేల్పుగా నిల్పుకొన్నాఁడు ;
ఇత్వర్థములకూర యింపుగాఁదినుచుఁ
బండితుండయి పెద్దిభట్టు వర్ధిల్లె ;
రాజులై కవులయి రాజిల్లువారు
గలరుకొందఱు, గాని, కనలేరు వారు
నీమహాత్త్వంబును, నీగౌరవంబు ;
గరళంబు పుక్కిట గలిగియున్నట్టి

కాలసర్పము ఫణాగ్రంబున మణిని
ధరియించినట్టు లోకదారిద్ర్యమిత్ర,
ఆపదలను బాధ కతిశయించవయ్యు,
మనసు పక్వముసేయు మహామహుండవీవు.
రాతిగుండియగల్గి రాజిల్లువారలు
సిరిమైత్రిఁ గొన్నాళ్లు నెరపినయేని,
వెన్నగుండియగల్గి విలసిల్లుచుందువు;
కఠినచిత్తులు కవిగ్రామణులు గారు,
కఠినులు పండితాగ్రణులు గారు;
రసము పరిదర్శింప, రసము గ్రహింప,
దారిద్ర్యదేవతా స్థానమందున్న
కవిపండితులె నేర్పుగలిగినవారు;
నేను నీసన్నిధి నిత్యంబు నిలువఁ
గాంక్షించుచున్నాఁడఁ గాన, వేవేగ
రమ్ము నాయింటికి, రమ్ము నామిత్ర,
దారిద్ర్యదేవతా, ధర్మస్వరూప,
స్వాగతం బిదెనీకు వచియింతునయ్య;
వడివడి రమ్ము సుస్వాగతం బనుచు.

ఓ నల్లమేఘమా!

* * * *
ఎందుకే * * *
* ఎందుకే *
* * ఓనల్ల మేఘమా,
అందుకోరాకుండ, ఎగిరిపోతావే?
అబ్బాయి, అబ్బాయి, అందుకోబోకుమా,
నను బట్టుకోలేరు నీలాంటివాళ్ళు;
ఎక్కడికిపోతావు ఓనల్ల మేఘమా,
నన్ను నీతోగూడ తీసుకోపోవే!
దూరదేశాలకూ పోయివస్తానురా,
అబ్బాయి నాతోటి నీవు రాలేవు;
దూరదేశాలన్ని నేనుచూస్తాను, నీ
వీపుమీద ఎక్కించి తీసుకోపోవే;
దూరదేశాలకూ నీవు రాలేవురా,
నావీపుమీద ఎక్కి కూర్చుండలేవు;
పోనిపోనీ గాని ఓనల్లమేఘమా,
ఎక్కడికి పోతావొ చెప్పవేనాకు;
అల్లాసముద్రాని కిపుడు పోతానురా,
మంచినీళ్లను త్రాగి మళ్లీవస్తాను.

తే నె ప ట్టు

ఆసముద్రంలోను ఏ మేమి వుంటాయి,
ఆడుకోవచ్చునే వేటితోనైన?
ఓడలూ, నావలూ అక్కడుంటాయిరా,
ఆడుకోలేవురా వాటితోనీవు;
మానాన్న నాకొక్క ఓడ కొనియిచ్చేడు,
ఓడతో నావతో ఆడుకోగలను!
వద్దురా, వద్దురా, నీవు రాలేవురా,
వస్తాను వస్తాను తీసుకోపోవే;
రాబోకు, రాబోకు,

వస్తాను, వస్తాను;

వద్ధమ్మా, వద్దమ్మా,

వస్తానుసుమ్మా.

ఆడుకొంటాను

1. తెల్లగా మల్లెలూ పూచేటి చోట,
చల్లగా గాలులూ వీచేటి చోట,
హాయిగా చిలుకలూ చదివేటి చోట
కోయనుచు కోయిలలు పాడేటి చోట,
ఝమ్మనుచు తుమ్మెదలు మూగేటి చోట
మా అక్కతో నేను ఆడుకొంటాను,
ఆడుకొంటానమ్మ ఆడుకొంటాను.

2. పక్షులు గూళ్లకూ చేరేటి వేళ,
ఆవులమందలూ వచ్చేటి వేళ,
ఎదురుగా దూడలూ పోయేటి వేళ,
మా అమ్మ అన్నమూ వండేటి వేళ,
మా నాన్న యింటికీ వచ్చేటి వేళ,
నేను మా అక్కయ్య ఆడుకొంటాము,
మా తోటలో మేము ఆడుకొంటాము.

3. లక్కబొంగరము మా అమ్మ యిచ్చింది,
బొమ్మలపుస్తకం నాన్న యిచ్చేడు,
చందనంబొమ్మ మామామ యిచ్చేడు,
మోటారుబండి మా తాత యిచ్చేడు,

తే సె ప ట్టు

అమ్మమ్మ యిచ్చింది యీ పైరెలుబంతీ,
అక్కయ్యతో నేను ఆడుకొంటాను,
ఆమూల యీమూల ఆడుకొంటాము.

4. మాఅక్కతో నేను ఆడుకొంటాను,
మాతోటలో మేము ఆడుకొంటాము,
అల్లరచేయక ఆడుకొంటాము,
ఆడుకొంటామమ్మ ఆడుకొంటాము,
నేను మాఅక్కయ్య ఆడుకొంటాము,
చల్లగా మెల్లగా ఆడుకొంటాము,
మాఅక్కతో నేను ఆడుకొంటాను.

5. ఎగురుతూ దుముకుతూ ఆడుకొంటాము;
గిరగిర తిరుగుతూ ఆడుకొంటాము,
దాగుడుమూతలూ ఆడుకొంటాము,
నేను మాఅక్కయ్య ఆడుకుంటాము,
మాతోటలో మేము ఆడుకొంటాము.
ఆడుకొంటామమ్మ ఆడుకొంటాము,
నేను మాఅక్కయ్య ఆడుకొంటాము.

అలసిపోయితిని

అలసితిపోయితినయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

◆ ◆ ◆

తిరిగితిఁ దిరిగితిఁ దెరవులన్నియును,
వెదకితి వెదకితి వేసారిపోతి;
ఏమూలనుంటివో యీనాలంబో,
యెందుదాగుంటివో, యేల కన్పవు?

◆ ◆ ◆

అలసిపోయితి నయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

◆ ◆ ◆

గుట్టలెక్కిఁ బెట్టలెక్కిఁ గాఢారి దారి,
వనమును వేదనను, ముండ్లబాటలన్నియును,
వెదకితి, వెదకితి, విసివిపోయితిని,
దిరిగితిఁ దిరిగితిఁ దెరవులన్నియును,

◆ ◆ ◆

అలసిపోయితినయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

◆ ◆ ◆

ఆకసంబున మబ్బు లలముకొన్నపుడు,
చీకటి యంతటం జెదరియున్నపుడు,

తేనెపట్టు

ఈగాలివానలో, ఈచీకటివ్వేళ,
గట్టుపుట్టలుదాటి కడకుపోగలమా ?
గాలివానైతేమి, గట్టుపుట్టయితేమి?
చీకటైతేమి మీచిత్త మొస్తేను.
పోకతప్పదు నేను తొందరైయున్నాది,
పోవడానికి నాకు భయమువేస్తోంది.
మీ కేమిభయమండి, బండి నేతోలితే,
బండినాయుని నమ్మి బయలుదేరండి;
వరకమెరకలలోన పడి దెబ్బతినకుండ,
ఒడుకుదోడుకులు కాచి, బండితోల్తావా ?
మీభారమంతాను నామీదవేసి,
బండిలోకూర్చోండి, నన్ను నమ్మండి;
నీమాటవింటేను నినునమ్మ బుద్ధయ్యె,
అద్దేమి నావద్ద పుచ్చుకొంటావు?
ఆనందపురిచేరి ఆమాటచూదాము,
అద్దెకేమండి మీచిత్తముంటేను.
నీవుకోరినదంత నీకు నే నిస్తాను,
నినునమ్మి బండిలో కూరుచుంటాను,
అరగడియలోపల, ఆనందపురిచేర్చు,
భయమేమి లేదండి, బండి యెక్కండి.

[illegible]

చీకటి

I

*　　　　*　　　　*　　　　లేదు

లేదింకె నాశ

*　　　　*　　　　*　　　　*

క్రమ్మిన చీకట్లు క్రమ్మినట్లుండ;
కప్పిన మేఘాలు కప్పినట్లుండ;
పడుచున్న చినుకులు పడుచునేయుండ;
వీమగాలులతోటి లేచు కెరటాలు
పొంగిమీఁదికి పొర్లిపొర్లి పడుచుండ;
ననుముంచి లోనికీడ్చునో తరంగాలు,
ననుద్రోసి, మీఁదికెత్తునో గాలి —— ?

*　　　　*　　　　*

గాలితోఁబోయి, మేఘాలతోఁగలసి,
కెరటాలతోఁబోయి యురులతోఁగలసి,
నిట్టూర్పు గాలిలో నింపగాఁజేసి,
కన్నీళ్లు కెరటాల గలయఁగాఁజేసి,
యేడ్చెద మనసార నేడ్చుచుండెదను.
కెరటాల తుంపురల్ కెలనికివచ్చి,
కారుచీకటి వచ్చి చేరువనిల్చి,
మేఘాలచినుకులు మేనిపైఁ జరచి

నను(బరామర్శింప —

* * * *

వలదు వెన్నెల నాకు, వలదు నక్షత్రములును,
వేగుజుక్కను జూపు వేళయు వలదు;
ఇరులతో, తరగతుంపురులతో,(గలసి,
మొరయుచిన్కులగూడి మొరపెట్టుకొనుచు,
ఏడ్చెద— ఏడ్చెద— ఏడ్చుచుండెదను.

♦♦ ♦♦ ♦♦ ♦♦

11

చీకటి నెయ్యుండు చెంతగూర్చుండి,
ముచ్చటలాడుచు, మురియుచునుండ,
వలిగాలిచుట్టంబు చెలిమితో వచ్చి,
అరలేనికూరిమి నరయుచు నిలువ,
కారుమబ్బుపడంతి కన్నీరునించి
జాలిగొల్పుచు జేరి సందిట నిముడ,
మన్నుమిన్నేకమై మలయుచందాన
దుఃఖంబులోనుండి దుముకుచునుండ,
ఇచ్చకువచ్చిన ట్లేడ్చుకొంటాను.
నాయిచ్చ—

♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ఓదార్పు నాకేల, ఏమార్పు నాకేల
వెన్నెల నాకేల, వెలుఁగు నాకేల
నాకేల తారలు, నాకేల తరణి
చలికాఁడు చీకటి చెదరఁజూడంగ
వలిగాలిచుట్టంబు కలఁగి చూడంగ
మబ్బులోఁ గాలంపుమల యెక్కుతాను
కాలంపువెల్లువను గలసి— పోతాను,
కాలంపుసంద్రాన గలసి పోతాను—
కాలమై కాలాన కరగిపోతాను;
— గాలి — చీకటి — మబ్బు —

III

మొదలు తుదయును లేక మొనసి చీకట్లు
నినుఁగప్పి సంద్రమా, ననుఁబోలె నిబ్బడు
పొంగి, పైకుబుకుచు, పొర్లుచు వచ్చి
దుఃఖంపుఁగెరటాలు తూలుచునుండ,
నిట్టూర్పుగాలులు నిగుడఁజేయుచును,
ననుఁబోలె నేడ్చుచున్నావొకో నీవు!
చూడఁ జుట్టములేక స్రుక్కుచునుండి,
మొక్క దైవములేక మొరయుచు నిలిచి,
కనువారు వినువారు కనుపట్టకుంత,

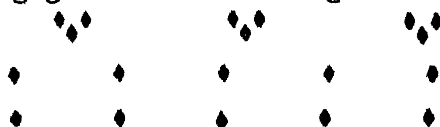
నను౯బోలె నొంటినున్నావె, యీవేళ,
ఇదియె మే లిదియె మే లిదెమేలుసుమ్ము;
మనసారగా నేడ్చి తనివొందనగును
నిన్ను నేనును, నన్ను నీవు నోదార్చు
కొనుచు, కాలము ద్రోసికొనుచు నుందాము.

IV

గాలి మెండయ్యె మేఘాలు నిండయ్యె,
వాన తొండాలతో పైఁబడుచుండె;
నీకు శక్యముకాదు నాకడ నిలువ,
నాకుశక్యముకాదు నీకడ నిలువ;
నీవు నాలోఁజొచ్చి, నిలువవచ్చెదవొ,
నేను నీలోఁ జొచ్చి నిలువవచ్చెదనొ,
——————————వద్దు, నీవునాలోన
గలయఁగా వద్దు——————————
నీవు నామెదలోన నిలువఁగాలేవు
కన్నీళ్ల రూపాన కరగి యుప్పొంగి,
పాటుతో, పోటుతో, పైకివస్తావు
వ్యర్థమే యదిసుమ్ము, వ్యర్థమే, నిజము
నేను నీలోఁజొచ్చి నిలువగలైదను;
నీ కసాధ్యము నన్నుఁ బైకిద్రోయంగ,

నేను నీలోఁ జొచ్చి నిలువ నిద్దరము
దివ్య స్వరూపాలఁ దేజరిల్లెదము,
ప్రళయ మయ్యెదియూను, ప్రళయమే; యూను.
ప్రళయమూన, యోగనిద్రను దేలియాడి,
నీయందు నిల్చు నారాయణునట్లు
నేను నీలోనిల్వ, నీకును నాకు
ననోన్యన్య వైభవంబమరును జుమ్ము:

దరిదాపు గనరాదు; తడవేల నింక,
ఇదిగో, నీలోఁ జొత్తు నేను——
——నను గొనుము

తరంగము

సత్యపి భేదాపగమే,
నాథ, తవాహం, నమామకీన స్త్వం;
సాముద్రో హి తరంగః
క్వచన సముద్రో న తారంగః —

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ నా ప్రాణనాథ

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచిన వేళ
మఱచితి లోకంబు, మఱచితి నిన్ను;
నను నేనె మఱచితి; నా హృదయేశ!
నీదు కౌఁగిలి వీడి, నిను వీడిపోయి,
ఏడనో తిరుగాడి, ఏడనో నిలిచి,
పరుగెత్తి, యుప్పొంగి, పైకెగఁ బ్రాకి,
పెంపుఁ జెందితి ననుచుఁ బ్రీతి మిన్నంది,
క్రిందుమీఁ దరయక కెరలుచు నుంటి;

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

పెనుగాలి వీఁచెఁ జయ్యన నేలఁబడితి;
నురుగులు గ్రక్కితి; గిరగిర నైతి;
పొరలితి; దరలితి; మరలితి; అంత
మూర్ఛిల్లి తమమున మునిఁగి పోయితిని.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

తెలివి వచ్చెను; జుట్టుఁ జేరి చూచితిని;

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచి నేనుంటి,
నీతోడి లోకంబె, నీతోడి బ్రదుకె;
నీతోడి మనికియే నిఖిలమై తోఁచె.
నినువీడిపోని నటులెపుడు ననుకొంటిఁగాని,
నను నీవు విడనాడి యునికి యేమో లేదు.
ఎందు నేఁబోయిన నెందు నిల్చినను,
నను విడనాడక నా ప్రాణముం నిల్చి,
నీ యంకమున నేను నిలుచునందాఁక,
కనిపెట్టుకొనియుండి, ననుఁ బ్రోచుచుందు
వేమనందును నీదు ప్రేమంపు మహిమ!

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచినవేళ
నీవె నేనయి, నేనె నీవయియుంటి;
నాకు నీతోడిదే స్వర్గలోకమైయుండె;
నిను వీడి, యెందెందొ చనుచుండువేళ,
వెలుఁగునఁ జీకటి యలమికొంచుండు;
కలిమిని లేములు బలిసి కన్పట్టు
శాంతి నశాంతి యత్యంతంబు కలుగు;
నిను వీడుకోరిక జనియింపనీక,
నన్నుఁ గాపాడుము నా ప్రాణనాథ;
నీతోడ నిత్యంబు నెనరొందునట్లు,
నీ యంకమే వేళఁ బాయనియట్లు,
నీదు కౌఁగిట నెప్డు నిలిచియున్నట్లు,

తేనెపట్టు

నీలోనఁ గరఁగి నే నినుఁ గాంచునట్లు
పేర్మి చూపింపుమో ప్రేమస్వరూప!
నన్నుఁ గాపాడుమో నా ప్రాణనాథ!

సెలవు

పదుగురు నేకమై ముదముఁ గొల్పుచును,
ననుఁగూడి చరియించు నా మిత్రులార,
దయతప్పె నొక్కొ— నాపయి నేఁడు మీకు!
కనుట కింపగుదానిఁ గనుచున్న పేళ,
వినుటకింపగుదాని వినుచున్న వేళ,
నాకుఁ దోడయినిల్చి ననుఁ బ్రోచినారు,
నాతోడునీడలై ననుఁగూడినారు;
కష్టంబులగు పనుల్ గావించువేళ
నా యందు దయఁజూపి ననుఁగాచినారు;
కాలమెల్లపు డొక్క—గతినుండఁ బోదు;
కష్టముల్ గల్గెడు కాలంబునందు
మిత్రులు శత్రులై మెలఁగు చుండెదరు;
ధైర్య సాహసము లుత్సాహంబుఁగూడి
నాతోడఁ బుట్టువై ననిచిన వేళ,
మీరందఱును నాకు మిత్రులే—కాని,
కాలంబు మాఱెఁ గష్టాలు చేకూఱె;
ధైర్య సాహసములు తగ్గుచునుండె;
నుత్సాహ శక్తియు నుడిగిపోసాగె;
మీమైత్రియేమయ్యె?. మీపని యేమి ?

కనువేళ, వినువేళఁ జనువేళ, మీరు
దవ్వు దవ్వులనిల్చి, తొలఁగుచున్నారు;
మీరు నా మిత్రులు కారంచు నిపుడు
నిశ్చయంబుగఁ జెప్పనేరనుగాని,
నెయ్యంబు క్రమముగా నీరసమౌట
కనుపట్టుచున్నది ——————
——————కాలంపు మహిమ!
మీ మైత్రి యూఁతగా మేటికార్యాలు
సలుపఁ జాలితిఁ దొల్లి——————
——————జయము నొందితిని
ఆజయం బుత్సాహ మమరించె నాకు;
తలకు మించిన పనుల్ తలపెట్టినాను,
చేతనౌతనుగాక, చెడిపోయినాను,
కారణం బేమి?——————
——————మీ కారుణ్య మకట
యించుకించుక తగ్గి యిట్లు కావించె
అహహా!—ఆ దినముల మహిమయేమందు—
నా మాటయే మాటగాను మేటియయ్యె—
చనుట కంతము లేదు,—చనుచునే యుంటి—
వినుట కంతము లేదు—వినుచునే యుంటి—
కలమెత్తి వ్రాయంగ గమకించునపుడు,
చేయెత్తి పనిసేయ సిద్ధమౌ నపుడు,
ఆయాస మింతైన నపుడు లేకుండె,

మీరు నామిత్రులై మెలఁగి నారపుడు
కలమెత్తి వ్రాయంగఁ గష్టమా నిపుడు;
చేయెత్తి పనిసేయఁ జీకాకు నేఁడు;
వినుటకుఁ గనుటకుఁ జనుటకు శక్తి
యుత్సాహమును దగ్గుచున్నవి—మీకు
నెయ్యంబు నాపైని నీరసించినది.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ఆడిన యాటయే యాటయైనపుడు
పాడినపాటయే పాటయైనపుడు
మాట నూరువరాల మూటయైనపుడు
మూటవేయి వరాల పాటియైనపుడు,
మీరలందఱునాకు మిత్రులే—నాఁడు—
వినఁగ గష్టంబైన వింతనువింటి,
పాడఁ గష్టంబైన పాటపాడితిని;
చేయఁగష్టంబైన చేత చేసితిని;
చూడఁగష్టంబైన చోటు చూచితిని.
నాపాటివారు కన్పట్టరన్ కీర్తి
గడియించినాను, మీ కరుణ నానాఁడు—
ఆ నాఁటి కరుణయేమయ్యె మీకిపుడు ?
వినఁగోరెదను గాని, వినశక్తి తగ్గె;
కనఁగోరెదనుగాని, కనశక్తి తగ్గె;

ప్రాయంగఁ జేయంగ బలముదగ్గె;
శక్తితోఁ దగ్గె నుత్సాహ ధైర్యములు;
బలముతోఁ దగ్గెను గలిమియంతయును;
బలిమి, యుత్సాహంబు, కలిమి, ధైర్యంబు,
తరలుచునున్నవి — దయమీకుఁ దప్పె —
బ్రతికియున్నాను జీవచ్ఛవంబట్లు;
బ్రతికియుండక చేయవలసినదేమి?
పోయినదినము లెప్పుడు మఱిరావు,
మఱిరాదు మీలోంటి మైత్రి నాపైని;
ఇంచుకించుక మీరు నేనునుగూడ
దవ్వుదవ్వుగవీడి, తరలిపోయెదము
ననువీడి దవ్వుగాఁ జనెదరుకాని,
ననుఁ దలంతురె, యెందుఁజనినను మీరు?
తలఁతురో మీరు నన్ దలఁపరో కాని,
నేమిమ్ముఁదలపక నిలువఁగా లేను.
మీమైత్రిఁజేసినమేటి కార్యములు,
మీమైత్రిఁజూచిన మేటిదృశ్యములు,
మరణముదాఁకనే మఱచిపోలేను
మిముఁదలంపక నేను మెలఁగంగలేను
మీ సహాయములేక మెలఁగిన వేళ,
మీ సహాయపుశక్తి వాసికన్పట్టు

అయినదిప్పుడైన నైనదే కాని;
మీరు నాకొక్క స్థిరమిత్రులే—నిజము—
కనుముక్కుఁ జెవులును, దనువునాలుకయు,
నగుచు, నా కుతూహల మమరించినారు.
శాలుసేయాదిద్దు కరుణ చూపించి,
ఏవేళ, నాచెంతనే నిల్చినారు
నుండచో లేను మీ మైత్రిని విడనుమ్మి—
ననుపిలిచిపో మీకు మనసొప్పఁగాను,
మనము నిల్పుకొనలేను, మీకేలనంత;
ఇచ్చరు వచ్చిన యెడకేగుఁడింక;
నడుగుదు మీరు; మీపైనున్న ప్రేమ
నొక్కచోటికిఁ దెచ్చి, నొక్కెడనుంచి,
నొక్కండుఁ గూర్చుండి, యొక్కనిఁబాడి,
చింత సేయుదు, చెలుచింత నాకేల?
అటుఁగాక నా మిత్రులై నన్ను వేళలను;
కనుగొంటినో మీరు కనలేవొ కాని,
ప్రేమతో మీరునన్ వీక్షించునేళ
ప్రక్కనే యాతండు నక్కుకొంచుండు
ననుమీరు దయతోడఁ గనుచున్న వేళ
నాకండ్ల ప్రక్కనే యరయుచునుండు.
నేఁడు మీ గుండె యూర్పుసిగ సంబైన
నాగొంతు నేరుపు కరుణించినాఁడు,
మ్రుక్కిన సుస్వరంపుఁ దడగో, యూత్రిక—

నాసుఖంబులయందు ననుగూడినారు
నాకష్టములయందు ననువీడినారు,
మీరలందఱు; గాని, మిత్రుఁ డీతండు,
కష్టంబులందు, సుఖంబులయందు
ననువిడనాడక, నాప్రోలనిల్చి,
నా మేలుకోరి నన్ గాపాడుచుండు;
మీరు నాతో మైత్రి మెలఁగిన వేళఁ
దలఁప లేనైతి నాతని ప్రేమమహిమ
మిమ్ము నమ్మితి, వాని నెమ్మి గుర్తిమ్మితిని—
కడచె నా దినములు——
కడచె మీ మైత్రి——
సెలవుఁ గైకొనుఁడు, మీచిత్త మైనపుడు;
సెలవొసంగుఁడు నాకు——
——చేతనో ప్రీతి ;
నీ యేకమిత్రుని నీక్షించుచుండు;
ఇతనితోఁ గాలంబు వేగించుచుందు;
ఇతనితో నేకమై మెలమిమై నుండు,
ఇతనిలోఁ గరఁగి నేనే మొత్తుయుందు!
సెలవుఁ గైకొనుఁడు; నే నిలుతు నొక్కరుఁ నే——
తెలుచుచుండుఁడు నన్ను——
సెలవి: హా——
సెలవు——

——

ఆకు

శ్లో॥ మన్మనాభవ, మద్భక్తో,
మద్యాజీ, మాం నమస్కురు;
మామేవైష్యసి, సత్యంతే
ప్రతిజానే ప్రియోసిమే॥

— శ్రీభగవద్గీత —

శ్లో॥ యస్మాత్పరం రూప
మైశ్వరం దృష్టమద్భుతం
సర్వశక్తి సమారూఢం
సమస్త ప్రేరకంపరం
శాంతః సమాహితమనా
డంభాహంకార వర్జితః
తన్నిష్ఠస్తత్పరోభూత్వా
తదేవశరణం వ్రజ॥

— శ్రీదేవీగీత —

♦ ♦ ♦ నా మిత్రులారా,

ననుజూచి మీ రిట్లు నవ్వెద రేల?

నాదు నేరమి యేమి నన్ను వీడ్వాఁగ ?

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

రంగులు వాసనల్ సింగారములును,
జక్కని కులుకులు సంసగ సొంపు
తళుకులు బెళుకులు తళతళల్ గలిగి,
తలమానికంబయి, పొలిమిక్కిలిపుల
రాణివాసములందు రాజిల్లుచుంటు
విరికన్నెఁ గాను; నాదరికి రానేల ?
నను జూడఁగానేల, నను నవ్వనేల ?

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

కమ్మందనమ్ములు గ్రమ్మఁజేసెడిని
దేనియల్ చిప్పిల్లఁ జేటరసమ్ముఁ
గుమ్మరించి, మనమ్ముఁ గ్రమ్మరించుచును,
దుములేని వెలుగునఁ జెలిమి కన్నెయును
కరములలో హాయిల్ గనిపించుచుండు
పంచుకన్నెను గాను; ——————

♦ ♦ ♦ నవ్వఁగ నేల ?

నను జేరఁగానేల, నను నవ్వనేల ?

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

వేడు సింగారంబు, వన్నెరంగులును;

వాసనల్ లేవు, సంపదసొంపులేదు;
కులుకులు, తళుకులు, బెళుకులు లేవు;
రసమైన లేదు, నీరసమైన బ్రదుకు
బ్రదుకుచున్నాను;————
♦ ♦ ♦ నావద్దకు మీరు
రానేల? ననునవ్వఁగానేల?————
♦ ♦ ♦ వలదు.

♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦

చిగురుటాకును గాను; చెలిమికత్తియలు
ననుఁ జేరఁగా రారు; ననుఁ జూడఁ బోరు;
పండుటాకును గాను; వడినేల రాలి
కాలసముద్రానఁ గరఁగి పోవంగ——
ముదిరినయాకును——
♦ ♦ ♦ ముదముద యేల?
సిగ్గేల, కలమాట చెప్పినయపుడు ?
తల్లిచాటు నిల్చి తనరారు కతనఁ
బ్రేమతోఁ దల్లినన్ బెంచినకతనఁ
పసిమితో నిట్లు కన్పడుదునుగాని,
ముదిరిపోయితిని; నన్గదియఁగానేల ?
ననుఁ జేరఁగా వద్దు; ననుఁ జూడవద్దు;

నను జూడఁగా వద్దు నను నవ్వవద్దు.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ † ◆

నా తల్లి యీ చెట్టు నన్నుఁ గాంచినది;
కనుపార ననుఁ గాంచి, కౌఁగిలించినది;
ఆనందపారవశ్యమున ముంచినది;
ఏల నన్గాంచెనో యెఱుఁగను నేను;
నాకేల యీ చింత? ————————

◆ ◆ ◆ ◆ నా తల్లి యిచ్ఛ!

నా చిన్నతనమున ననుఁ జూచియొక్కఁ
డందకత్తె నటంచు ననియుండెఁ గాని,
యందమో, చందమో, యదియేమొ నెఱుఁగ—

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

నా తల్లి ప్రేమతో ననుఁ బెంచుచున్న
దీ తావువిడి నేనెందుఁ బోలేను;
తనకు నచ్చినరీతి ననుదిద్దెఁ దల్లి;
తనకుఁ దోఁచినరీతి ననుఁ గయిసేసె;
ననుదిద్ది కైసేసి, తనిసె మాతల్లి;
తల్లి నన్ జూచి సంతసమందుచున్న,
నాలోన నేను సంతసమందుచుందు;
ననుఁ జూచి తల్లి, తల్లినిఁ జూచి నేను
దనియుచు నున్నాము;———

♦ ♦ ♦ దినములు గడచె;
దినములు గడచె, నెందునుజన లేదు;
ఎందుఁబో లేదు నేనేమియు నెఱుఁగ;
నిపుడు నన్నేరఁగా నేటికి ?——
♦ ♦ ♦ ♦ వలదు.
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ఏమి కావలయునో, యెఱిఁగి నాకిచ్చి
నాదుభారముపూని ననుముద్దుగారంగఁ
బెంచుచున్నది ప్రేమనాతల్లి——
తల్లి గర్భమునుండి తరలివచ్చితిని;
తల్లియంకమ్మునఁ దగఁగూరుచుంటి;
తల్లిచెంత నెయుంటి నెల్ల వేళలను;
తల్లి నన్నూచినఁ దనివిని జెందు;
తల్లిని నేఁజూచి తనివి చెందెదను;
పెరిఁగితినివ్వాళ్లు——————
♦ ♦ ♦ పెంచెమాతల్లి;
ఏపని చేయుట యెఱుఁగను నేను;
చెప్పి నాచేఁ బనుల్ సేయించుఁదల్లి;
ననుఁబోటి వారలున్నారు నాతల్లి
కెందఱెందఱో కాని, యింతకంతయును

దఱుఁగదు నాపైని దల్లికిఁ బ్రేమ,
కడచె ముప్వంతుల కాలమీరీతి;
ఇపుడు నా చెంతకు నేలవచ్చితిరి ?
ననుఁ జేరఁగా నేల, నను నవ్వ నేల ?

*   *   *   *

*   *   *   *

ధూళికి, గాలికిఁ దూలిపోకుండ,
ననుఁబట్టుకొని పెంచె నా తల్లి నన్నుఁ
గడచె ముప్వంతులు కాలమీరీతి;
కడమ కాలంబిట్లె కడపెద నిచట——

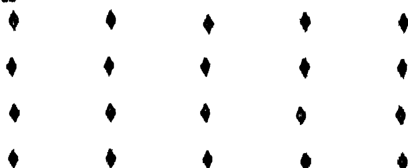
◆   ◆   ◆   ◆

◆   ◆   ◆   ◆

తల్లి నన్ బెంచును దలఁకింత లేదు;
తల్లిపై భారమంతయు వైచినాను;
తల్లి చెప్పిన పనుల్ తగఁ జేయుచుండు;
తల్లి చుట్టము నాకుఁ దల్లి దైవంబు;
తల్లిని నమ్మితి————————

◆   ◆   ◆   తల్లి చెంగటనె
కడను కాలంబును గడపివైచెదను;
పడిపోయెదను దల్లి పాదము లొద్ద;
దల్లి పాదములొద్దఁ గుళ్ళిపోయెదను;
తల్లి గర్భముఁ జొచ్చి ధన్యనైపోదు;

ననుఁజేరగావద్దు, ననుఁజూడవద్దు;
నను నవ్వఁగావద్దు, నామిత్రులార,
దవ్వుగాఁ బొండు——————

I am the Vine and you are the branches. * * * Without me, you can do nothing. If a man abide not in me, he is cast forth as a branch and is withered; and men gather them and cast them into the fire and they are burned. If you abide in me, and my words abide in you, you shall ask what you will and it shall be done unto you.

— *The Holy Bible* —

Live while you live, the epicure would say,
And Seize the pleasures of the present day;
Live while you live, the Sacred preacher cries;
And give to God each moment as it flies,
Lord, in my views, let both united be;
I live in pleasure when I live to thee.

Doddridge.

అడవిమల్లె

Ask and it shall be given you;
Seek and you shall find;
Knock and it shall be opened unto you:
for, every one that asketh receiveth;
and he that seeketh findeth; and to him
that knocketh it shall be opened.

— ***The holy Bible*** —

మాయమ్మ నాకొక్క మాణిక్యమిచ్చె;
మాణిక్యమునుజూచి మదిఁబొంగినాను;
దినమునకొక క్రొత్త తీరుగాఁదోఁచి,
మదికి నుత్సాహంబు మాణిక్య మొసఁగెఁ;
ముద్దులు గురియుచు, మురిపెంబు గొనుచుఁ
జెలిమి మాణిక్యంబు సేయుచునుండెఁ;
తళుకు తళుక్కను తనుకాంతితోడ
మురిసి మాణిక్యంబు మోదం బొసంగెఁ;

♦ ♦ ♦ ♦

నిలిచినఁగూర్చున్న, నిదురపోయినను,
చెలులతో ముచ్చటల్ పలుకుచుండినను,
ఏకాంతముననుండి, యీశ్వరింగొలిచి,
ధ్యానించుచున్నను, ప్రార్థించుచున్న

నేమి తలంచిన నేమిచేసినను,
నాదుమాణిక్యంబు నాచెంతే నుండె,
చెంతనుండి ముదంబు చిందించుచుండె.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

చనుచుండె నీరీతి దినములు నెలలు;
నెలలును నేండ్లును నిలువక చనియె;
ఏఁడొక దినముగా నేగె నీరీతి;
దినమొక గడియగాఁ జనియె నిమ్మాడ్కి;
ఆనందమునఁ దన్మయుంబయ్యె మనము;
ఎన్నియేండ్లయ్యెనో నెఱుఁగను నేను;
అంతయు నొకదినమ్మైనట్లుతోఁచె.
తన్మయంబైన చిత్తముతోడ నెపుడు
నేను మాణిక్యంబు నెఱిఁగూడి యుంటి
మితరచింతలుమాని యేకభావమున,
ఆటలఁబాటల నానందమిచ్చి,
నాకు మాణిక్యంబు ననుపులు గఱపె.
చెంత మాణిక్యంబు చేరియున్నపుడు
క్రొత్తభావంబులఁ గుఱియుచునుండి
నా కవిత్వంబు విన్నాణంబు నొందె,
మాణిక్యమును నేను మలసియీరీతి
దినములు సాగించుకొనుచుంటిమి______

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ఐన,

—అకట—ఏమందు—అన్యాయగాఁ బలిమి!
కాలమెల్లప్పు డొక్కగతినుండఁబోదు;
ఏ వేళ కేమౌనొ యెవ్వాఁ డెఱుంగు?

మాణిక్య మొకనాఁడు మఱిమఱి వెలిఁగి,
యెన్నశక్యముకాని హృత్ప్రీతి నొసఁగె,
మఱచితి లోకంబు, మఱచితి వేళ,
నను నేనె మఱచి యానందమైయుంటి;
ఆడితి మాణిక్యమఱచేతఁ దాల్చి;
ఎగురవైచితి, దాని నెగసి పట్టితిని,
ఎగుర వైచుచు దాని నెగసి పట్టుచును,
నాట్యాడసాగితి నద్దానిఁ గూడి,
ఎగయుచు దిగుచును, నెగయుచు, మరల
నాడించి నట్టులే యాటలాడుచును,
మదికి మాణిక్యంబు ముదమిచ్చుచుండె,
ముదమున బొదలుచు మదినిద్ర వోయె;
మాణిక్యమేడనో మాయమైపోయె;

తెలివి వచ్చెను-చుట్టుఁజేరి చూచితిని—
లేదుమాణిక్యంబు లే దఱచేత—
అఱచేతి మాణిక్య మక్కటా—పోయె—
ఈవలఁగంటి నే నావలఁగంటి;
నేవలఁగన్నను నేమి లాభంబు ?
లేదు మాణిక్యంబు లే దేడఁగూడ,
మాణిక్య మేమయ్యె?——

♦ ♦ ♦ మఱికనంబడదు.

పోయె మాణిక్యంబు, పోయె నయ్యయ్యొ;
అయ్యయో మాణిక్యమదిపోయె నెటకొ!
కలయయ్యె మాణిక్య మలయిక కలిగె;
నలయిక తోడ నే నఱవసాగితిని;
అఱచితి—వెఱచితి—పఱచితి—మఱల
నఱచితి—వెఱచితి—పఱచితి—కాని,
మాణిక్యమొకసారి మఱికంట బడదు

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

అమ్మరో, మాణిక్య మదిపోయెనమ్మ,
ఎయ్యెడఁబోయెనో యెఱుఁగ నోయమ్మ
ఏమిచేసెదనమ్మ యేమినాకద్మ
మేగతి గలదమ్మ, ఏమి చెప్పెదవు ?

నాకర్మ మేమమ్మ, నాగతి యేమి?
అనుచు నేడ్చుచుం బోయి, యమ్మపాదముల
నశ్రులం దడుపుచు, నఱచుచునుండ
నఱచేత మాయమ్మ యంటె నా శిరము,
అఱచేత శిరమంటి, యాశీర్వదించి
యమ్మ యిమ్మెయిం బల్కె ననునయించుచును,
'పోయెం బోయె నటంచుం బొక్కుచునిట్టు
లఱచిన మాణిక్య మబ్బునే మఱల?
వెదకుము మఱిమఱి వెదకుము తండ్రి,
వేఱొక్క పనిమాని వెదకుము దాని
పౌరుషంబునం గాని పనులును గలవె?
వెదకి, కన్గొనుటె వివేకంపుం దెఱవు;
వెదకుము—చూడుము—వెదకి కన్గొనుము
నాముద్దుంగుఱ్ఱ, మనశ్శాంతి నీకుం
గలుగును—వెదకుము—తలంకొందవద్దు—
అమ్మ యిమ్మాడ్కి నాకాజ్ఞ యొసంగె;
నమ్మ యాజ్ఞను శిరంబందుం దాల్చితిని
వేఱొక్కపనిమాని వెదకసాగితిని,

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

వెదకితి—వెదకితి—వెసివిపోయితిని,

కాని, మాణిక్యంబు కానరాకుండె
పిచ్చి యెత్తినయట్లు వెదకసాగితిని;
పిచ్చిపట్టినరీతిఁ బిలువసాగితిని;
పలుకరింపఁగ లేదు, పలుకాడ లేదు,
మాణిక్య మొకసారి మాటాడ లేదు
పలుకాడ లేదు—చూపట్టఁగా లేదు—
ఇంక నామాణిక్య మేడఁ గన్పట్టు!
పిచ్చి యెత్తినరీతి వెదకసాగితిని—
ఇలువీడి దవ్వుగా నేగసాగితిని—
ఎటుపోవుచుంటినో యెఱుఁగను నేను,
పోవుచు నుంటిని—పోవుచునుంటి.

♦ ♦ ♦ ♦

చీకటి యంతటఁ జిక్కనై యుండెఁ
ద్రోవకన్పడకుండెఁ ద్రోవఁ బాటయ్యె;
ఆకసంబునఁ దేరి యరయసాగితిని;
కోటిమాణిక్యాలు కూడికన్పడియె.
కోటిమాణిక్యాలు కూడిననైన,
నాదుమాణిక్యంపు మోదవిఁ గలవె?
లేదుమనశ్శాంతి—లేదు సంతృప్తి—
నాదు మాణిక్యంబు నాకుఁ గన్పడదు!

* * * *

* * * *

కుంభాలతో మంచు కురియుచునుండెః
వలిగాలి వడవడ వడకించుచుండెః
చలియును మంచును చెలియరావయ్యెః
మాణిక్యమునుజూడ మదికోరుచుండెః
*   *   *   *
పోయితి—పోయితి—పోయితి నెటకో—
పోవుచునుంటిని—త్రోవతప్పితిని—
దవ్వయ్యె మాయిల్లు—దవ్వు దవ్వయ్యె—
చలిబాధ మెండయ్యె—నిలువెల్లఁ దడిసె
గాని, మాణిక్యంబు కనఁబడకుండె.
దాఁటితిఁ దోఁటలు, దాఁటితి నిళ్లు,
దాఁటితిఁ బుట్టలు—దాఁటితి గట్లుః
దాఁటితి నేళ్లను, దాఁటితి నూళ్ళ
ఇళ్ళను, దోఁటలు, నేళ్లను, నూళ్లు,
నెన్నో దాఁటితిఁగాని, యేమిలాభంబు?
*   *   *   *
తెల్లవారఁగఁజొచ్చెఁ, దిమిరంబుపోవెః
వెచ్చని వెలుఁగుతో వెలిఁగె సూర్యుండుః
చలికి మంచుకు నాకుఁ గలిగిన బాధ
వెచ్చని యెండచే విరిసిపోసాగె,
లేయెండ నాకింత సాయంబొనర్చె,
నాదు మాణిక్యంబు నాకిచ్చునంచుఁ

బుట్టెఁడాసను బొంది పోవుచున్నంటి,
చెట్లు చేమలుపోయె; పట్టినేలలును,
బసిమిచాయలుపోయె; ఇసుకయెడారి
కనుపట్టె—దానిలోఁ జనుచునేనుంటి,
గట్టి నేలలుపోయె—వట్టి యెడారి
నిసుకలోఁ గాలూని యీఁగుచునుంటి
ఎలయెండ వెచ్చనై యింపయ్యె నిసుక
దొరకు మాణిక్య మంచర్ఘ్యుచున్నంటి
ఆకసంబున మీఁది కరిగె సూర్యుండు;
ముదిరి వేఁడెక్కెఁడై, కదిరెనెండయును
ముదిరిన యెండతో ముదిరెను వేఁడి;
వేఁడియు నిసుకయుఁ గూడె నెయ్యమున;
వేఁడియు గాలియుఁగూడెఁ బ్రేమమున
కాలిన యిసుకలోఁ గాలెఁ బాదములు,
కాలిన యెండలోఁ గాలెను దలయుఁ
గాలిన గాలిలోఁ గాలె దేహంబు;
తలయు, దేహమును, పాదంబులు మాడి,
దాహంబుతోఁగూడి దహియింపసాగె,

లేదు చల్లనినీడ, లేదు జలంబు,

మలమల నిసుకలో మాడుచునుంటి,
ముందుకుంబోలేక మూల్గుచునుంటి,
వెనుకకుంబోలేక, విసుగుచునుంటి
వెనుఁజూచి, మునుఁజూచి, వెఱచుచునుంటి,
లేదు మాణిక్యంబు, లేదు మోదంబు,
ప్రాణమే లేకున్న పగిదిఁ గన్పట్టి.

◆ ◆ ◆ ◆

మట్టమధ్యాహ్నాన వట్టియెడారి,
బట్టబైటను నిల్చి, పడరాని పాట్లు
పడుచున్న నాపైని విడలేమి కినుక ?
కానవేమి జాలి; చేకొనవేమి నన్ను,
నాయమ్మ, నాతల్లి, ననుఁగన్నతల్లి,
నాయమ్మ నీకిది ? ననుఁ జూడవేమి ?
తలఁదాల్చి నీయాజ్ఞ, యిలు వీడినాను;
వెదకి మాణిక్యంబు వీక్షింపనెంచి,
గండ్లను ముండ్లను గడచనినాను;
త్రోవ తప్పించి యీ త్రోవఁబెట్టితివి.
ఈ త్రోవఁ బెట్టితివేటికో యమ్మ!
మలమల నిసుకలో మాడ్చుచున్నావు—
అగ్ని పరీక్షచేయఁగనేల! తల్లి!
కలదో నీపై భక్తి కలదో లేదో,
కలదో మాణిక్యంబు గనువాంఛ, లేదో,

తెలియఁగా నెంచి, యీ తీరుననన్ను
నగ్నిలోఁబడఁద్రోసి, యలయింతువమ్మ!
నీ పరీక్షకు నేను నిలువఁగాఁ గలనె,
భరియింపఁజాల నీబాధ నాతల్లి!
మాణిక్యమునుజూడ మదిఁగోర్కె విడదు,
భక్తి నీపైనాకుఁ బలుచఁ బాఱదును—
వలదింకనుఁబరీక్ష—నిలువఁగాఁజాల—
జాలిచూపించి నన్నేలుమో తల్లి;
యనుచు నీ రీతిగా నమ్మను వేడి,
యమ్మనుఁ గొలుచుచు, నడుగు! ముందిడఁగఁ
జల్లఁగాఁజిఱుగాలి చనుదెంచె నపుడు.

హాయి గొల్పెను జల్లనైన యాగాలి
యాగాలి వచ్చినాయసువులు నిలిపె
లేనిసత్త్వవ వచ్చిపూనె నాయెదను
గాలివచ్చిన దెసఁ గాల్ద్రిప్పినాను
చయ్యన గమనంబు సాగించినాను.
ఇంచుక దవ్వనే నేఁగక మున్నె
ఖర్జూర వృక్షంబు గన్పట్టె దవుల
రమ్ము రమ్మని పిల్చెఁ గొమ్మచేతులను

వడివడి యాదెస నడచిపోయితిని;
ఖర్జూర వృక్షంబుకడ నిలుచుంటి
అచటఁ గన్పడెనొక్క యమృతంపు బావి
హాయిగాఁ జిఱుగాలి యటవీఁచుచుండె
చల్లగాలికిఁ దెప్పిరిల్లెఁ జిత్తంబు;

◆ ◆ ◆ ◆

ఖర్జూరవృక్షంబుకడఁ గొంత సేపు
చెమ్మటలాఱంగఁ జేరినిల్చుంటి;
కుదుటఁ బ్రాణంబులు కూడ నొక్కింత
అమృతంపు బావి యున్నాడ సాగితిని
అమృతంపు బావిలో నాగంబు మొప్ప
మునుఁగుచుఁ దేలుచు మునుఁగుచునుంటి
మాణిక్యమనుమాట మఱచితినచట
అంతలో మాణిక్యమనుమాట తోఁచ
బావిలోపలనుండి పైకి వచ్చితిని.
మాణిక్యమునుజూడ మఱలుఁ జెందితిని.
ఖర్జూర వృక్షంబు కడకు వచ్చితిని.
అమృతంపు బావిలో నటువన్నయుంది
యల్లిబిల్లి గల్లి కొల్లంగాఁజూచి,
యడవిమల్లియ తీఁగె యలవాడుచుండె;
కొమ్మచేతులతోడఁ గోరి వృక్షంబు
దరిఁజూపి నడవిమల్లియతీఁగె నాకు,

అడవిమల్లియతోఁగె నరసికన్గొంటి,
నానంద మొకసారి యావిర్భవిల్లె;
మాణిక్యమనుమాట మఱచిపోయితిని.
అడవిమల్లియపైని స్వాంతంబు నిలచె.
ఎన్ని జన్మములందో యేనును నదియుఁ
గలసి యానందంబుగనియున్నయట్లు
చప్పునఁదోఁచె నాస్వాంతంబునందు.
అడవిమల్లియతోఁగె నపుడు కౌఁగింటఁ
జేర్చి యానందంపు సీమదాఁటితిని.
పక్వఫలంబు లుపాయనమిచ్చి,
ఖర్జూర వృక్షంబు గౌరవంబిచ్చె.
అమృతంపు బావిలో నమృతంబు గ్రోలి
ఖర్జూరఫలములుత్కళికభుజించి
అడవిమల్లియతోడ నాడసాగితిని
మాణిక్యమనుమాట మఱచిపోయితిని.
మఱచితిలోకంబు మఱచితి నిల్లు;
అడవిమల్లియఁగూడి యాడుకొంచుంటి.
కలిగె మనశ్శాంతి - కలిగె సంతృప్తి—
కలిగె నానందంబు - కలిగె నన్నియును.
అమ్మ చెప్పినమాట యనుకొంటి నపుడు;
వెదకి కన్గొను టవివేకంబటంచు
నమ్మచెప్పినది సత్యంబుగాఁదోఁచె.

తే గీ వ ట్టి

వెదకితి-కనుగొంటి-ముదముఁ జెందితిని
పూర్వజన్మములం దపూర్వ ప్రేమ
ననుఁ గూర్చియుండిన నామల్లికఁగ
ననుఁజేరి యానందమును గల్గఁజేసె.
అమ్మనారాయణ్యాని కంతంబు లేదు.
అమ్మ చెప్పినమాట యాలకించితిని
అమ్మకారుణ్యంబు నందఁ జాలితిని;
నామల్లికఁగయే నాకుఁ గన్పడియు;
అమృతంపు బావితీరమున నిచ్చోట
నీ కల్పవృక్షంపు టింపుఁ గ్రీనీడ
నడవిమల్లియతోడ నాడుకొంచుందు.
ఆటాడి యానంద మందుచునుందు.
అడవిమల్లియయు నేనాటాడి యాడి
అమృతంపుబావి మున్గాడి తేలెదము;
అందులో మాయమ్మ నరసిచూచెదము;
అమ్మలోఁ గరఁగి మే మంతరించెదము;
అడవిమల్లియతోడ నంతరించెదను.